

**RIIGIHANGETE
VAIDLUSTUSKOMISJON**

OTSUS

Vaidlustusasja number	35-26/299969
Otsuse kuupäev	24.03.2026
Vaidlustuskomisjoni liige	Taivo Kivistik
Vaidlustus	AS-i HANSABUSS vaidlustus Riigi Tugiteenuste Keskuse riigihankes „Avalik bussiliinivedu Viljandi maakonnas 2027-2035“ (viitenumber 299969) hankija otsustele jätta AS HANSABUSS kvalifitseerimata ning tunnistada edukaks Aktsiaseltsi Atko Bussiliinid pakkumus ja jätta kõrvaldamata ning kvalifitseerida Aktsiaselts Atko Bussiliinid
Menetlusosalised	Vaidlustaja, AS HANSABUSS, esindaja vandeadvokaat Jaana Nõgisto Hankija, Riigi Tugiteenuste Keskus, esindaja Madina Talu Kolmas isik, Aktsiaselts Atko Bussiliinid, esindaja vandeadvokaat Diana Minumets
Vaidlustuse läbivaatamine	Kirjalik menetlus

RESOLUTSIOON

RHS § 197 lg 1 p-i 4 ja § 198 lg-de 3 ja 8 alusel

1. Jätta rahuldamata AS-i HANSABUSS vaidlustus Riigi Tugiteenuste Keskuse riigihankes „Avalik bussiliinivedu Viljandi maakonnas 2027-2035“ (viitenumber 299969).
2. Mõista AS-ilt HANSABUSS Aktsiaseltsi Atko Bussiliinid kasuks välja Aktsiaseltsi Atko Bussiliinid lepingulise esindaja kulud 1617 eurot (käibemaksuta).
3. Jätta AS-i HANSABUSS vaidlustusmenetluses kantud kulud tema enda kanda.

EDASIKAEBAMISE KORD

Halduskohtumenetluse seadustiku § 270 lg 1 alusel on vaidlustuskomisjoni otsuse peale halduskohtule kaebuse esitamise tähtaeg kümme (10) päeva arvates vaidlustuskomisjoni otsuse avalikult teatavaks tegemisest.

JÕUSTUMINE

Otsus jõustub pärast kohtusse pöördumise tähtaja möödumist, kui ükski menetlusosaline ei esitanud kaebust halduskohtusse. Otsuse osalisel vaidlustamisel jõustub otsus osas, mis ei ole seotud edasikaevatud osaga (riigihangete seaduse § 200 lg 4).

ASJAOLUD JA MENETLUSE KÄIK

1. 03.11.2025 avaldas Riigi Tugiteenuste Keskus (edaspidi ka Hankija või RTK) riigihangete registris (edaspidi RHR) riigihanke „Avalik bussiliinivedu Viljandi maakonnas 2027-2035“ (viitenumber 299969) (edaspidi Riigihange) hanketeate ja tegi kättesaadavaks muud riigihanke alusdokumendid (edaspidi koos nimetatult RHAD).

Pakkumuste esitamise tähtpäevaks, 17.12.2025, esitasid pakkumuse viis pakkujat, sh AS HANSABUSS ja Aktsiaselts Atko Bussiliinid.

2. 13.02.2026 otsustega tunnistas Hankija mh AS-i HANSABUSS pakkumuse vastavaks ja edukaks, kuid seejärel jättis AS-i HANSABUSS kvalifitseerimata ning tunnistas edukaks Aktsiaseltsi Atko Bussiliinid pakkumuse ja jättis Aktsiaseltsi Atko Bussiliinid kõrvaldamata ning kvalifitseeris.

3. 23.02.2026 laekus Riigihangete vaidlustuskomisjonile (edaspidi vaidlustuskomisjon) AS-i HANSABUSS (edaspidi ka Vaidlustaja) vaidlustus Hankija otsustele jätta AS HANSABUSS kvalifitseerimata ning tunnistada edukaks Aktsiaseltsi Atko Bussiliinid pakkumus ja jätta kõrvaldamata ning kvalifitseerida Aktsiaselts Atko Bussiliinid.

4. Vaidlustuskomisjon teatas 03.03.2026 kirjaga nr 12.2-10/35 menetlusosalistele, et vaatab vaidlustuse läbi esitatud dokumentide alusel kirjalikus menetluses, tegi teatavaks otsuse avalikult teatavaks tegemise aja ning andis täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamiseks aega kuni 06.03.2026 ja neile vastamiseks 11.03.2026. Vaidlustaja taotluse alusel pikendas vaidlustuskomisjon täiendavate seisukohtade ja dokumentide esitamise tähtaega kuni 09.03.2026 ja neile vastamise tähtaega kuni 13.03.2026. Vaidlustuskomisjoni määratud esimeseks tähtpäevaks esitasid täiendava seisukoha Vaidlustaja ja menetluskulude nimekirja Vaidlustaja ja Kolmas isik. Teiseks tähtpäevaks esitas täiendava seisukoha Hankija.

5. Käesolevas vaidlustusasjas on Vaidlustaja ja Hankija oma menetlusdokumentides ulatuslikult kajastanud andmeid, mida Vaidlustaja käsitleb vaidlustuskomisjonile mõnevõrra arusaamatul põhjusel oma ärisaladusena, kuid kuna teised menetlusosalised ei ole seda kahtluse alla seadnud, aktsepteerib vaidlustuskomisjon käesoleval juhul Vaidlustaja tahet ja taotlust. RHS ei näe ette, et kogu vaidlustusmenetluse saaks kinniseks kuulutada, vaidlustuskomisjoni otsus tuleb üles laadida RHR-i.

Vaidlustaja ärisaladuse kaitseks on vaidlustuskomisjon koostanud käesolevast otsusest kaks versiooni:

1) otsuse täielik versioon, millest Vaidlustaja ärisaladusi sisaldavaid osi eemaldatud pole, tehakse teatavaks Vaidlustajale ja Hankijale;

2) otsuse versioon, millest on eemaldatud Vaidlustaja ärisaladust puudutavad osad, mis on tähistatud märkega [Vaidlustaja ärisaladus] tehakse teatavaks Kolmandale isikule ning laaditakse üles RHR-i.

MENETLUSOSALISTE PÕHJENDUSED

6. Vaidlustaja, **AS HANSABUSS**, põhjendab vaidlustust järgmiselt.

6.1. RTK viib MTÜ Viljandimaa Ühistranspordikeskus (edaspidi ÜTK) nimel läbi Riigihanget Viljandi maakonna avalikel liinidel vedaja leidmiseks. 13.02.2026 otsustega (edaspidi Otsus) tunnistas Hankija Vaidlustaja pakkumuse vastavaks ja edukaks, kuid seejärel jättis Vaidlustaja kvalifitseerimata. Sel põhjusel tunnistas Hankija edukaks Kolmanda isiku pakkumuse ning tegi otsused Kolmanda isiku kvalifitseerimiseks ning kõrvaldamata jätmiseks.

6.2. Hankija nõudis pakkuja kvalifitseerimise tingimusena hanke avaldamisele eelnenud 36 kuu jooksul vähemalt ühe lepingu täitmist vähemalt 9 miljoni liinikilomeetri mahu. Hankija on vastavas kvalifitseerimise tingimuses (edaspidi Tingimus) kehtestanud: *Hankija kontrollib esitatud andmeid hankijale avalikes andmekogudes kättesaadava info kaudu. Info kohta, mis ei ole hankijale andmekogudes olevate avalike andmete põhjal oluliste kulutusteta kättesaadav, kohustub pakkuja hankija nõudmisel esitama täiendavad selgitused, andmed või dokumendid kuni 5 (viie) tööpäeva jooksul päringu saamisest arvates. Hankijal on õigus lisateabe saamiseks pöörduda teise lepingupoole poole.*

6.3. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.4. Hankija viis Riigihanke läbi pöördmenetlusena, st Vaidlustaja kvalifikatsiooni kontroll on toimunud sisulise kontrolli raames eduka pakkuja suhtes, mitte formaalse kontrollina üksnes hankepassi alusel (RHS § 104 lg 6). Sisuliselt kvalifitseeruva pakkuja kvalifitseerimata jätmise otsus on õigusvastane.

6.5. Kvalifikatsiooni kontrolli raames selgituste küsimisel on hankija volitused avaramad, kui pakkumuste vastavuse osas, sest kvalifikatsiooni andmete selgitamine ei võimalda pakkumust muuta ega selle sisus läbi rääkida. Riigikohus on kohtuasjas nr 3-19-1501 otsustanud, et isegi kui pakkuja jätab hankepassis nõutud kinnituse andmata, siis puudust on võimalik selgituste küsimise kaudu kvalifikatsiooni sisulise kontrolli raames kõrvaldada, kuivõrd hankijal puudusid andmed selle kohta, et pakkuja võiks usaldusväärsuse tingimustele mitte vastata. Samuti on Tallinna Ringkonnakohus otsuses nr 3-20-1227 leidnud, et hankepassis nõutud netokäibe andmete esitamata jätmisel peab hankija lubama hankepassi selgitada. Pakkuja peab küll olema hoolas, kuid see ei tähenda, et hankija peaks ilma kaalukat põhjust omamata kõrvaldama hankemenetlusest pakkuja, kes on esitanud pakkumuses ebaselgeid andmeid, mille ebaselgus on lihtsalt kõrvaldatav.

6.6. Eduka pakkuja kvalifikatsiooni kontroll toimub juba selle olemusest lähtuvalt sisulise kontrolli (kontrollitakse hankepassi kinnitusi täiendavate dokumentide alusel, RHS § 104 lg 8) mitte formaalse kontrolli (üksnes hankepassi alusel, RHS § 104 lg 6) raames. RHS § 104 lg 9 sätestab, et kui pakkuja ei esita hankija nõudmisel kvalifikatsiooni tõendamiseks vajalikke dokumente ja need andmed või dokumendid ei ole hankijale andmekogus olevate avalike andmete põhjal tasuta kättesaadavad, jätab hankija pakkuja kvalifitseerimata. Sama paragrahvi lg 11 kohaselt ei nõua hankija pakkujalt paragrahvi lõigetes 7 ja 8 nimetatud dokumentide esitamist, kui need dokumendid või vastavad andmed on talle andmekogus olevate andmete põhjal tasuta kättesaadavad või tal on need dokumendid või andmed olemas ja need on pakkuja või taotleja suhtes kõrvaldamise aluste puudumise kontrollimiseks või tema kvalifitseerimiseks jätkuvalt asjakohased. Seega pakkuja kvalifikatsiooni sisulise kontrolli raames on hankijal ka pakkujalt dokumente ja andmeid juurde küsimata voli arvestada temale teadaolevat või kättesaadavat asjakohast teavet hankepassi kinnituste kontrollimisel ning hankepassi sisu selgitamisel.

6.7. Vaidlustaja kinnitas hankepassis et vastab Riigihankes kehtestatud kvalifikatsiooninõuetele ning esitas hankepassis piisaval määral asjakohaseid andmeid, mis võimaldavad Hankijal Vaidlustaja kvalifikatsioonis veenduda. Hankija on hankepassis oleva teabe alusel ka sisuliselt asunud Vaidlustaja kvalifikatsiooni kindlaks tegema ning saanud hankepassis refereeritud lepingupartnerilt andmed Vaidlustaja kvalifikatsiooni vastavuse kohta Riigihanke nõuetele.

6.8. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.9. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.10. Seega on Hankija RHS § 104 lg-te 7 ja 8 alusel Vaidlustaja kvalifikatsiooni sisuliselt kontrollinud ja tuvastanud, et Vaidlustaja vastab kvalifikatsiooninõudele.

RHS § 98 lg 4 ja 5¹ alusel on hankijal õigus pakkuja kvalifitseerimata jätta üksnes kahel juhul:

1) pakkuja ei vasta kvalifitseerimise tingimusele;

2) pakkuja jätab hankija küsitud dokumendid, selgitused või andmed hankija määratud tähtjaks esitamata.

Kumbki eeltoodud alustest ei ole täidetud. Vaidlustajal on nõutav kvalifikatsioon, Hankija on selle lepingupartneri kaudu kindlaks teinud ega ole pöördunud Vaidlustaja poole täiendavate andmete, selgituste või dokumentide nõudes.

6.11. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.12. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.13. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.14. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.15. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.16. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.17. Euroopa Kohus on selgitanud, et pakkujal on õigus korrigeerida pakkumusega seonduvaid andmeid, eriti siis, kui on vaja vaid täpsustust (Euroopa Kohtu 29.03.2012 otsus nr C599/10, p-d 36–40). Iseäranis ulatuslik on selgituste andmise võimalus ettevõtjate kvalitatiivse valiku kontekstis, kus on oht laskuda lubamatutesse läbirääkimistesse väiksem. Kvalifikatsiooni täpsustamisega ei muutu tingimused, mille valguses võtab pakkuja endale kohustuse kaupa tarnida või teenust osutada (Riigikohtu 13.06.2013 otsus nr 3-3-1-24-13, p 21).

6.18. Vaidlustaja kvalifitseerimisel ei oleks Hankija läinud vastuollu läbipaistva ja kontrollitava tegevusega riigihanke korraldamisel (RHS § 3 p 1) ega võrdse kohtlemise põhimõttega (RHS § 3 p 2), sest Vaidlustajal oli nõutav kvalifikatsioon olemas nii enne kui pärast Riigihanke avaldamist, kvalifikatsiooni aluseks olev leping on hankepassis nimetatud ning seda täpsustavate andmete arvestamine ei sea Vaidlustajat võrreldes teiste pakkujatega eelisseisundisse.

6.19. Arvestades eeltoodut tuleb Hankija otsus Vaidlustaja kvalifitseerimata jätmise kohta kehtetuks tunnistada. Sel põhjusel tuleb Hankija otsuste ajalise ja loogilise järgnevuse põhimõttest lähtuvalt kehtetuks tunnistada ka kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsus ning tema kui eduka pakkuja kvalifitseerimise ja kõrvaldamata jätmise otsus. Vaidlusaluses Riigihankes hinnatakse pakkumusi ainsa kriteeriumi - madalaima hinna - alusel.

6.20. 09.03.2026 täiendas Vaidlustaja oma seisukohti.

6.20.1. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.2. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.3. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.4. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.5.[Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.6. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.7. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.8. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.9. Hankepassi andmete täpsustamine oli lubatav, Otsuses ei ole vastupidist Hankija kaalutlusõiguse teostamist põhjendatud, Otsus on põhjendamisvigadega, kaalutlusveaga ja ebaproportsionaalne.

6.20.10. [Vaidlustaja ärisaladus]

6.20.11. [Vaidlustaja ärisaladus]

7. Hankija, **Riigi Tugiteenuste Keskus**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta vaidlustuse rahuldamata järgmistel põhjustel.

7.1. 10.02.2026 otsusega tunnistas Hankija AS-i HANSABUSS pakkumuse edukaks. Eduka pakkuja kvalifikatsiooni kontrollimisel selgus aga pakkuja mittevastavus Tingimusele. Selle tulemusel jäeti 13.02.2026 otsustega AS HANSABUSS kvalifitseerimata ja tunnistati edukaks paremuselt teine, Aktsiaseltsi Atko Bussiliinid, pakkumus ning samal päeval tehti kvalifitseerimise otsus Aktsiaselts Atko Bussiliinid kohta.

7.2. Tingimus, millele AS HANSABUSS ei vastanud, on sõnastatud järgmiselt: *Pakkuja peab olema täitnud riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul vähemalt ühe teenuse osutamise lepingu sõitjate liiniveo valdkonnas (ühistranspordiseaduse § 4 tähenduses), mille liiniläbisõit kokku referentsperioodil on olnud vähemalt 9 000 000 kilomeetrit. [---] Pakkuja esitab esialgse tõendina hankepassis lepingu(te) andmed, et on riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul täitnud vähemalt ühe teenuse osutamise lepingu sõitjate liiniveo valdkonnas, mille liiniläbisõit kokku on referentsperioodil olnud vähemalt 9 000 000 kilomeetrit. Pakkuja esitab täidetud lepingu(d) koos andmetega lepingu(te) sõlmimise, mahu, täitmise kuupäeva ja teise lepingupoole kohta (tellija nimi, e-posti aadress, telefon).*

7.3. [Vaidlustaja ärisaladus]

7.4. RHAD-i kohaselt pidi pakkuja olema riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul täitnud vähemalt ühe avaliku liiniveo teenuse lepingu mahus vähemalt 9 miljonit liinikilomeetrit. Vaidlust ei ole selles, et AS-i HANSABUSS hankepassi lk-l 23 esitatud lepingute mahust kumbki ei täida eraldiseisvalt 9 miljoni liinikilomeetri nõuet.

RHS § 98 lg 5¹ kohaselt jätab hankija pakkuja kvalifitseerimata, kui pakkuja ei vasta kvalifitseerimise tingimustele. RHS § 104 lg 8 kohaselt kontrollib hankija eduka pakkuja kvalifikatsiooni sisuliselt ning võib nõuda täiendavaid dokumente või kontrollida andmeid kolmandatelt isikutelt.

7.5. [Vaidlustaja ärisaladus]

7.6. [Vaidlustaja ärisaladus]

7.7. [Vaidlustaja ärisaladus]

7.8. Pakkujaid saab kvalifikatsiooni kontrollimisel kohelda võrdselt vaid juhul, kui hankija kontrollib kõikide pakkujate kvalifikatsiooni vastavust tingimusele tõendite alusel, mis tuli pakkujatel esitada vastavalt RHAD-ile oma kvalifikatsiooni tõendamiseks, kõik pakkujad olid

võrdselt kohustatud sellised tõendid hankijale esitama.

7.9. Puudus ei seisne vormilises ebaselguses ega näitajas, mis on üks ja ainus nagu näiteks netokäive. Pakkujal võib olla mitmeid lepinguid, mida ta saaks kasutada referentslepinguna, kuid valiku nende hulgast saab teha siiski üksnes pakkuja ise. Hankijal puudub õigus ja kohustus otsida ja otsustada milliseid lepinguid pakkuja referentsina arvesse võtta.

7.10. Hankija kontrollis pakkumuses esitatud andmeid sisuliselt. Kuivõrd kvalifikatsiooni tõendavad andmed olid üheselt mõistetavad ning neis esinevat mittevastavust ei olnud võimalik selgitusega kõrvaldada, puudus Hankijal vajadus pakkujalt kvalifikatsiooni osas selgitusi küsida.

7.11. Hankija leidis õiguspäraselt, et AS HANSABUSS ei tõendanud nõutud mahus lepingu täitmist. RHS § 98 lg 4 ja lg 5¹ kohaselt ei ole hankijal kaalutlusruumi jätta mittevastav pakkuja kvalifitseerimata jätmata. Kui nõue ei ole täidetud, tuleb pakkuja kvalifitseerimata jätta.

7.12. 13.03.2026 esitas Hankija täiendavad seisukohad.

7.12.1. Vaidluse keskmes ei ole küsimus selles, kas Vaidlustajal võis tegelikkuses olla olemas veel mõni leping, millele tuginedes saanuks ta kvalifitseeruda. Määrav on see, milliste andmetega Vaidlustaja oma kvalifikatsiooni tegelikult tõendas.

7.12.2. Vaidlustaja esitas kvalifikatsiooni tõendamiseks kaks lepingut, kuid kummagi lepingu alusel teostatud liiniläbisõit ei vastanud Tingimuses nõutud minimaalsele mahule. Ka Vaidlustaja ise on kinnitanud, et puudub vaidlus selles, et tema poolt kvalifitseerimiseks esitatud lepingud ei vasta Tingimusele. Sellises olukorras oli Hankija kohustatud jätma Vaidlustaja kvalifitseerimata.

7.12.3. Hankija ei nõustu väitega, et tegemist oli üksnes formaalse puudusega, mida sai täpsustamise korras kõrvaldada.

7.12.4. RHS § 104 lg 11 ei anna alust Vaidlustaja kvalifitseerimiseks. See säte tähendab, et Hankija ei pea uuesti nõudma dokumente või andmeid, mis tal juba olemas on, kuid üksnes juhul, kui pakkuja on pakkumuses vastavale kvalifikatsiooni alusele viidanud viisil, mis võimaldab selle tuvastamist ja kontrollimist. Säte ei vabasta pakkujat hankepassis nõutud andmete esitamisest ega anna hankijale õigust pakkuja eest valida, millisele lepingule viimane tegelikult tugineda soovis.

7.12.5. [Vaidlustaja ärisaladus]

7.12.6. Põhjendatud ei ole väide, et otsus on ebapiisavalt motiveeritud või kaalutlusveaga. Otsuse kontrollitav sisu on lihtne - hankepassis ja selle lisadokumendis esitatud referentsid ei vastanud nõudele. Sellises olukorras tuli pakkuja RHS § 98 lg 5¹ alusel kvalifitseerimata jätta. Küsimus, kas pakkujal võinuks olla mujal veel mõni sobiv leping, ei olnud enam hankija poolt arvesse võetav, sest vastavat lepingut ei olnud kvalifikatsiooni tõendamiseks esitatud.

7.12.7. Vaidlustaja täiendavad seisukohad on põhjendamata. AS HANSABUSS ei tõendanud hankepassis ega pakkumuse koosseisus Tingimuse täitmist nõutud viisil. Hankija ei olnud kohustatud ega õigustatud asuma pakkuja eest referentslepingut valima, hankepassi sisu ümber kvalifitseerima või pakkumuses esitamata andmeid kvalifikatsiooni tõendamisel arvesse võtma. Vaidlustus- ja kohtupraktika toetab Hankija lähenemist.

8. Kolmas isik, **Aktsiaselts Atko Bussiliinid**, vaidleb vaidlustusele vastu ja palub jätta selle rahuldamata järgmistel põhjustel.

8.1. Hankija on edastanud Kolmandale isikule vaidlustatud otsuse põhjenduste ilma ärisaladuseta versiooni (Otsuse lisa 1), millest nähtuvalt on Vaidlustaja jäetud kvalifitseerimata põhjusel, et Vaidlustaja hankepassis esitatud andmete kohaselt ei vasta Vaidlustaja Tingimusele.

8.2. Tingimuse kohaselt pidid pakkujad esitama Referentslepingu tingimusele vastavust tõendava lepingu andmed hankepassis. Otsuse lisas 1 esitatud põhjenduste kohaselt esitas Vaidlustaja hankepassis Tingimusele vastavuse tõendamiseks kahe riigihanke tulemusena sõlmitud veolepingu andmed, millest aga kummagi lepingu alusel teostatud liiniläbisõit ei küündi tingimuses nõutud 9 000 000 kilomeetrini. Põhjendustest nähtub, et Hankija on pöördunud mõlema Vaidlustaja hankepassis esitatud hankelepingu teiseks osapooleks oleva tellija poole ning on vastavate tellijate vastuste alusel kindlaks teinud, et kumbki Vaidlustaja hankepassis esitatud lepingu puhul pole täidetud Tingimuses nõutud minimaalse mahu nõue. Seega on Vaidlustaja esitanud Hankijale enda kvalifikatsiooni tõendamiseks andmed, mis kinnitavad Vaidlustaja mittevastavust Tingimusele. Kuna hankepassis esitatud lepingute näol on tegemist Vaidlustaja poolt enda kvalifikatsiooni tõendamiseks esitatud andmetega, on Hankija põhjendatult jätnud Vaidlustaja RHS § 104 lg 8 alusel kvalifitseerimata. Referentslepingute andmete asendamine uutega tähendaks dokumentide sisulist muutmist, mis lubatud pole

8.3. Põhjendamatu on Vaidlustaja etteheide, justkui oleks hankepassis esitatud andmete näol tegemist kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide vormilise puudusega, mida saanuks selgituste küsimisega parandada. Vaidlustaja kvalifitseerimata jätmise otsus ei muutu õigusvastaseks põhjusel, et Vaidlustajal on tegelikult olemas ka leping, mis täidab Tingimuse sisuks olevad nõuded.

8.4. Kvalifikatsiooni tõendavate dokumentide täiendamine või muutmine RHS § 104 lg 7 sätestatud kontrolli raames ei ole kuidagi rohkem lubatud kui RHS § 46 lg 4 sätestatud üldalusel toimuv dokumentide selgitamine.

8.5. Vaidlustaja soovib lubamatult asendada pärast pakkumuste esitamise tähtaega Referentslepingu tingimust mitte-täitvate lepingute andmed sellise lepingu andmetega, mis tingimuse täidaks.

8.6. Senises vaidlustuskomisjoni- ja kohtute praktika seisukohtade järgi toimub pakkumuste ning ettevõtjate kvalitatiivse valiku kontroll ettevõtja enda poolt esitatud andmete alusel. Seepärast ei pea ega või hankija ka võrdse kohtlemise tagamiseks asuda ise aktiivselt otsima andmeid, mis pakkuja või pakkumuse nõuetele vastavust kinnitaksid.

Hankija oma-algatuslikku kvalifikatsiooni tõendavate andmete otsimist ei tingi ka asjaolu, et Vaidlustaja on hankepassis kinnitanud enda vastavust kõigile kvalifitseerimise tingimustele. Pakkuja üldine kinnitus nõuetele vastavuse kohta ei asenda riigihankes nõutud andmete esitamist ega muuda nõuetele mittevastavaid andmeid nõuetele vastavaks. RHS § 104 lg 7 alusel saab täpsustada ja selgitada saab vaid andmeid, mis on hankepassis esitatud.

8.7. RHS § 104 lg-st 11 ei tulene Hankijale kohustust otsida hankepassis esitatud referentslepingute sobimatuse korral andmeid sobivate lepingute kohta. Õiguskirjanduse ja vaidlustuskomisjoni ning kohtute praktika kohaselt ei ole viidatud sätte eesmärk see, et hankija asuks pakkuja hankepassis esitamata andmeid andmekogust otsima ning otsustama pakkuja asemel, milliste andmetega pakkuja kvalifikatsiooni tõendada. Hankija ei pea oletama, kas pakkujal on lisaks esitatud dokumentidele veel dokumente ja andmeid. Nt olukorras, kus hankija oli sätestanud kvalifitseerimise tingimuseks nõude hooldustöö tegemisele ja nõudis

tingimusele vastavuse tõendamiseks tööde või lepingute andmete esitamist hankepassis, selgitas vaidlustuskomisjon, et RHS § 104 lg 11 kohaldamise eeldus saaks olla vähemalt see, et pakkuja on mingi lepingu hankepassis nimetanud. Hankija ei saa asuda registriandmete kohta selgitusi küsima lepingute kohta, millele tuginemisele pole pakkuja hankepassis isegi viidanud. Seega, kui hankepassis puuduvad nõutud andmed, ei saa hankija eeldada või uurida, kas pakkujal siiski on midagi esitada. Seega ei olnud Hankijal õigust ega veelgi vähem kohustust Riigihankes otsuste tegemisel Tingimuse kohta hiljem esitatud uue lepingu andmeid arvesse võtta.

8.8. Kuna Hankija on põhjendatult jätnud Vaidlustaja kvalifitseerimata, on õiguspärased ka Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise ning Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise ning kvalifitseerimise otsused.

VAIDLUSTUSKOMISJONI PÕHJENDUSED

9. Käesoleva vaidluse põhisisuks on see, kas õiguspärane on Hankija otsus, millega AS HANSABUSS jäeti eduka pakkujana kvalifitseerimata, kuna ta ei vastanud Tingimusele.

Tingimus on sõnastatud järgmiselt¹:

Pakkuja peab olema täitnud riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul vähemalt ühe teenuse osutamise lepingu sõitjate liiniveo valdkonnas (ühistranspordiseaduse § 4 tähenduses), mille liiniläbisõit kokku referentsperioodil on olnud vähemalt 9 000 000 kilomeetrit. Lepingujärgsed tööd loetakse referentsperioodi jooksul (riigihanke algamisele eelnevad 36 kuud) teostatuks üksnes osa, millises need on täidetud referentsperioodi jooksul. Kui lepingut täidetakse ka pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva, saab pakkuja oma kvalifikatsiooni tõendada ja leping loetakse täidetuks osas ja väärtuses, milles teenus on riigihanke algamise ajaks tellijale üle antud ja tellija poolt vastu võetud. Kui lepingu täitmise aeg jääb osaliselt referentsperioodi eelsesse aega, saab pakkuja oma kvalifikatsiooni tõendada üksnes selle osa ja väärtusega lepingust, millises need on täidetud (tellijale üle antud ja tellija poolt vastu võetud) referentsperioodi jooksul. Kui teenust osutatakse raamlepingu alusel, saab pakkuja oma kvalifikatsiooni tõendada raamlepingu alusel sõlmitud ja täidetud hankelepingutega (projektidega). Pakkuja esitab esialgse tõendina hankepassis lepingu(te) andmed, et on riigihanke algamisele eelneva 36 kuu jooksul täitnud vähemalt ühe teenuse osutamise lepingu sõitjate liiniveo valdkonnas (ühistranspordiseaduse § 4 tähenduses), mille liiniläbisõit kokku on referentsperioodil olnud vähemalt 9 000 000 kilomeetrit. Pakkuja esitab täidetud lepingu(d) koos andmetega lepingu(te) sõlmimise, mahu, täitmise kuupäeva ja teise lepingupoole kohta (tellija nimi, e-posti aadress, telefon). Hankija kontrollib esitatud andmeid hankijale avalikes andmekogudes kättesaadava info kaudu. Info kohta, mis ei ole hankijale andmekogudes olevate avalike andmete põhjal oluliste kulutusteta kättesaadav, kohustub pakkuja hankija nõudmisel esitama täiendavad selgitused, andmed või dokumendid kuni 5 (viie) tööpäeva jooksul päringu saamisest arvates. Hankijal on õigus lisateabe saamiseks pöörduda teise lepingupoole poole.

10. Puudub vaidlus, et oma pakkumuses esitas Vaidlustaja hankepassi IV osa Kvalifitseerimistingimused, jaotises C: Tehniline ja kutsealane suutlikkus, milles tuli esitada andmed Tingimusele vastavuse kohta, teabe kahe lepingu kohta Põhja-Eesti Ühistranspordikeskusega (sõlmitud riigihangete „Avaliku bussiliiniveo korraldamine Harju maakonna lääne suuna bussiliinidel“ (viitenumber 220835) ja „Avaliku bussiliiniveo korraldamine Lääne-Viru maakonna bussiliinidel“ (viitenumber 231687) tulemusel). Mõlema eelnimetatud lepingu puhul eraldi võetuna ei ületa liiniläbisõit Tingimuses nõutud 9 000 000 kilomeetrit referentsperioodi jooksul ja nende lepingute alusel Vaidlustaja ei vasta Tingimusele.

¹ Vt hankepassi täiendavate selgitustega IV osa Kvalifitseerimistingimused, jaotis C: Tehniline ja kutsealane suutlikkus.

Nende kahe lepingu kohta on Vaidlustaja pakkumuses esitatud ka täiendav dokument „Tehniline ja kutsealune pädevus“.

Vaidlustaja on seisukohal, et kontrollides Vaidlustaja vastavust Tingimusele pidi Hankija arvestama lisaks ka kolmandat lepingut (Leping), mille tellija kohta esitas Vaidlustaja andmed hankepassis, kuigi Lepingut ennast täpselt nimetamata ja mitte hankepassi IV osa Kvalifitseerimistingimused, jaotises C: Tehniline ja kutsealane suutlikkus, kus tuli RHAD-i kohaselt esitada Tingimusele vastavust tõendavad andmed.

11. [Vaidlustaja ärisaladus]

12. [Vaidlustaja ärisaladus]

13. [Vaidlustaja ärisaladus]

14. Vaidlustuskomisjon ei nõustu Vaidlustajaga, et see, et Vaidlustaja nimetas Lepingut mitte seoses Tingimusega, vaid hoopis teises hankepassi osas ning teises kontekstis, on formaalsus, millele ei tule pöörata tähelepanu ning oluline on, nagu Vaidlustaja korduvalt märgib, üksnes see, et Lepingut hankepassis mingil moel nimetati. Hankepass näeb siiski ette konkreetsed kohad, kus tuleb esitada andmed mingitele konkreetsetele nõuetele vastavuse või mittevastavuse kohta ning ebamõistlik ning loogilises arenduses absurdini viiv on käsitlus, et ükskõik millises hankepassi osas või punktis esitatud andmeid tuleks lugeda esitatuks (ka) mingis teises osas või punktis või mingil teisel eesmärgil. Ei saa olla vaidlust, et Vaidlustaja ei ole mingil mõistetaval viisil sidunud hankepassis Lepingut Tingimusele vastavuse tõendamiseks. Ka Vaidlustaja pakkumusele lisatud dokumendis „Tehniline ja kutsealune pädevus“ ei ole Lepingule kuidagi viidatud.

15. Vaidlustuskomisjon nõustub Hankijaga, et Vaidlustaja hankepassist ning pakkumuse dokumendist „Tehniline ja kutsealune pädevus“ ilmneb üheselt Vaidlustaja tahe tõendada oma kvalifikatsiooni üksnes kahe MTÜ-ga Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus sõlmitud liiniveolepinguga, millest kumbki pole Leping ega oma otsest ega kaudset puutumust Lepinguga. Hankija ei pidanud Vaidlustaja pakkumuses esitatud andmete põhjal arvama, et Vaidlustaja soovis referentslepinguna esitada veel mõnda muud lepingut lisaks hankepassi IV osa Kvalifitseerimistingimused, jaotises C: Tehniline ja kutsealane suutlikkus nimetatutele. Vaidlustuskomisjon rõhutab veelkord, et üksnes sellest, et Lepinguga seonduvat (rikkumisi) on kusagil Vaidlustaja hankepassis puudutatud ei saa järeldada, et Hankija pidi käsitlema seda referentslepinguna, millele Vaidlustaja soovib tugineda Tingimusele vastavuse tõendamisel.

16. Vaidlustuskomisjon kordab, et Vaidlustaja pakkumusest nähtub, et Tingimusele vastavuse tõendamiseks on Vaidlustaja esitanud kaks MTÜ-ga Põhja-Eesti Ühistranspordikeskus sõlmitud lepingut. Sellest, et need lepingud ei tõenda Vaidlustaja vastavust Tingimusele, ei saa teha järeldust, et Hankija oleks pidanud oma initsiatiivil hakkama otsima täiendavaid lepinguid (nt Leping), mida Vaidlustaja oma pakkumuses Tingimusele vastavuse tõendamiseks pole küll välja toonud, kuid, mis võiksid siiski seda kinnitada.

Riigikohus on 13.06.2013 otsuse 3-3-1-24-13 p-is 23 leidnud: *RHS § 39 lg 4 alusel kõrvaldatava puudusega ei ole tegemist siis, kui esitatud dokumendid ja andmed kinnitavad, et pakkuja ei vasta sisuliselt kvalifitseerimistingimustele (RHS § 39 lg-s 3 sätestatud olukord), st puudus on sisuline, mitte vormiline. Näiteks juhul, kui hankija on seadnud kvalifitseerimise tingimuseks pakkuja viimaste aastate lepingute teatava mahu ja pakkuja esitab teadlikult andmed lepingute mahu kohta, kuid neist nähtuvalt jääb lepingute maht allapoole nõutavat määra, ei ole tegemist RHS § 39 lg 4 alusel kõrvaldatava puudusega.*

Eelnimetatud Riigikohtu otsus on tehtud varem kehtinud riigihangete seaduse alusel, kuid see põhimõtteline seisukoht on kehtiv siiani nii kvalifikatsiooni kontrollimise kui ka pakkumuse vastavuse kontrollimise kohta. Kui pakkuja esitab koos pakkumusega oma kvalifikatsiooni

tõendamiseks andmeid, dokumente, mis näitavad, et pakkuja ei vasta kvalifitseerimise tingimusele, siis ei ole tegemist puudusega, mida saab pärast pakkumuse esitamise tähtpäeva parandada.

Eelviidatud otsuse p-is 22 on Riigikohus ka selgitanud, et hankija ei pea oletama, kas pakkujal on lisaks esitatud dokumentidele veel dokumente ja andmeid. Vaidlustaja hankepassis esitatud lepingud ei vastanud Tingimusele ja Hankija ei saanud hakata otsima muid lepinguid, mis võiksid Tingimuse sisuliselt täita. Isegi siis, kui Hankijale olid need lepingud teada, ei saanud ta neist Tingimuse täitmise kontrollimisel lähtuda, sh ei saanud selgitustega küsida, et kas pakkuja sooviks ehk oma kvalifikatsiooni tõendada mingite muude andmete ja dokumentidega kui need, mis on hankepassis kvalifikatsiooni tõendamiseks esitatud. Vaidlustuskomisjon kordab, et Leping ei ole esitatud Vaidlustaja hankepassis kvalifikatsiooni tõendamiseks.

17. Vaidlustuskomisjon märgib, et kvalifikatsiooni tõendamiseks esitatavate andmete koosseisu määramise õigus on ainult pakkujal, kuid pakkuja peab tegema seda pakkumuses, sh, kuid mitte ainult, hankepassis. Kuna Vaidlustaja hankepassist ei nähtu kuidagi, et Vaidlustaja soovib tugineda Tingimusele vastavuse tõendamisel ka Lepingule, ei saanud Hankija ise otsustada, et Vaidlustaja soovib tugineda hoopis teises kontekstis nimetatud Lepingule. Samuti ei saanud Hankija arvestada Vaidlustaja tahteavaldust (hankepassi selgitus ja selle lisa 1), mis esitati 03.02.2026, s.o ca 1,5 kuud pärast pakkumuste esitamise tähtpäeva, kui Vaidlustaja ilmselt mõistis, et on hankepassis esitanud andmed oluliste puudustega.

Tallinna Ringkonnakohus on oma 06.10.2025 otsuses 3-25-2121 p-is 15 (Riigikohus ei võtnud sellele otsusele esitatud kassatsioonkaebust 02.12.2025 menetlusse) märkinud järgmist: *[---] Olukorras, kus kaebaja oli hankepassis viidanud vaid ühele sellisele hankelepingule [---], ei saanud vastustaja ka siin asuda eeldama kaebaja soovi tugineda ka võimalikele muudele kaebaja ja vastustaja vahel sõlmitud lepingutele, neid kaebaja eest välja valima ja kaebaja hankepassi tema eest sisustama. Sõltumata sellest, kas vastustajal oli tegelik kahtlus kaebajal RHAD-s nõutud kogemuse olemasolus või mitte, pidi ta konkreetsetes hankemenetluses otsuse tegemisel lähtuma hankepassis väljendatud kaebaja tahteavalduse piiridest. Seda olenemata sellest, kas ta tegi otsuse üksnes hankepassis esitatud andmete alusel, küsis nende kohta RHS § 104 lg 7 alusel selgitusi või asendas küsimise lg 11 alusel avalike või endal olemasolevate andmetega. Hankija on hankemenetluses pakkuja tahteavaldusega seotud ega saa pakkujalt üle võtta pakkumuse koostamist ja sellega seotud riske. Seega on kohus leidnud, et hankija peab lähtuma hankepassist, mis on pakkuja tahteavalduseks.*

Vaidlustuskomisjon leiab, et eeltoodud otsuses käsitletud olukord on peaaegu analoogne käesolevas vaidluses käsitletavaga.

18. [Vaidlustaja ärisaladus]

19. [Vaidlustaja ärisaladus]

20. Eeltoodust lähtudes on vaidlustuskomisjon seisukohal, et Hankija otsus Vaidlustaja kvalifitseerimata jätmise kohta on põhjendatud, Vaidlustaja kvalifitseerimata jätmise on kooskõlas RHS § 98 lg-ga 5¹ ning alused selle otsuse kehtetuks tunnistamiseks puuduvad.

21. Vaidlustaja ei ole toonud välja iseseisvaid õiguslikke või faktilisi asjaolusid, millest tulenevalt võiks seada kahtluse alla Kolmanda isiku pakkumuse edukaks tunnistamise otsuse ning Kolmanda isiku kõrvaldamata jätmise ning kvalifitseerimise otsuste õiguspärasust, vaid lähtub nende otsuste vaidlustamisel eeldusest, et õiguspärane ei ole Hankija otsus Vaidlustaja kvalifitseerimata jätmiseks ning hankemenetluse etapiviisilisuse põhimõttest. Kuna vaidlustuskomisjon on seisukohal, et Hankija otsus Vaidlustaja kvalifitseerimata jätmiseks on õiguspärane, on õiguspärased ka Hankija otsused, millega Kolmanda isiku pakkumus tunnistati edukaks ning Kolmas isik jäeti kõrvaldamata ja kvalifitseeriti.

22. Vaidlustusmenetluse kulud

Lähtudes sellest, et vaidlustus jääb RHS § 197 lg 1 p-i 4 alusel rahuldamata, kuuluvad vaidlustusmenetluse kulude osas kohaldamisele RHS § 198 lg-d 3 ja 8.

22.1. Hankija ei taotlenud kulude väljamõistmist.

22.2. Kolmas isik osales vaidlustusmenetluses Hankija poolel, mistõttu on tal õigus kulude hüvitamisele Hankijaga samade reeglite alusel.

Kolmas isik on esitanud tähtaegselt taotluse oma lepingulise esindaja kulude väljamõistmiseks Vaidlustajalt kogusummas 1 617 eurot (käibemaksuta), 7,35h õigusabi osutamise eest tunnihinnaga 220 eurot.

Vaidlustuskomisjon leiab, et asja keerukust ja materjalide mahukust silmas pidades on Kolmanda isiku lepingulise esindaja kulud täies ulatuses vajalikud ja põhjendatud ning tuleb Vaidlustajalt välja mõista.

22.3. Vaidlustaja kulud jäävad tema enda kanda.

(allkirjastatud digitaalselt)

Taivo Kivistik